

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande
Minister

Annette Holmberg-Jansson

Föredragande
Specialsakkunnig

Cindi Portin

Justerat
Omedelbart

Nr 44

Kommunernas socialtjänst k.f.s fråga gällande
legitimering och utbildning.

ÅLR 2022/10733

60 S2

Kommunernas socialtjänst k.f. (KST) har till landskapsregeringen lämnat förbundsstyrelsens protokoll 17/2022. Av protokollet framgår att förbundsstyrelsen beslutar uppmärksamma landskapsregeringen på de praktiska problem som KST:s anställda har i processen för att bli legitimerade. I protokollet framgår även att KST efterhör möjligheten för landskapsregeringen att anordna kompletterande utbildningar för att legitimera socialarbetare.

Beslut

Landskapsregeringen beslöt anteckna skrivelsen till kännedom.

Bakgrund

Landskapsregeringen har utrett de frågor som KST uppmärksammat landskapsregeringen om. Enligt uppgift från Helena Blomberg-Kroll, professor i socialt arbete och socialpolitik vid Social- och kommunalhögskolan i Helsingfors, ordnas de kurser som de allra flesta behöver komplettera sin utländska examen med för att få legitimering som socialarbetare, på svenska. Även materialet som behöver instuderas inför lämplighetsprovet är på svenska. Det har tidigare varit utmaningar med att ordna kurserna på svenska, men nu har kurserna utarbetats av Sosnet, så att de finns på svenska. Sosnet är ett samarbetsnätverk mellan alla högskolor och universitet som utbildar i socialt arbete i Finland.

Då Valvira bedömer att en sökande med utländsk examen behöver komplettera sin examen för att kunna bli legitimerad, ber de om en bedömning av kompletteringen omfattning av Sosnet. Sosnet ger sedan Valvira ett utlåtande om sin bedömning i ärendet. På basen av Sosnets utlåtande ger Valvira sitt utlåtande till sökanden. Sosnets utlåtanden till Valvira är på finska, men Valvira's utlåtande till sökanden är på svenska i de fall att sökanden är svenskspråkig.

Under utredningen av ärendet som KST uppmärksammat landskapsregeringen om, kunde KST, vid förfrågan, endast framföra ett specifikt fall då en anställd haft problem i processen att bli legitimerad. Det handlade om ett unikt fall som inte gällde ett erkännande av utländsk examen. Varje sökande får en individuell bedömning av Valvira och i detta specifika fall gällde det en kombination av en finsk och en svensk examen och kunde därför inte behandlas som erkännande av en utländsk examen. Trots att examen inte kunde behandlas som ett erkännande av yrkeskvalifikationer, hade Valvira gett sökanden ett alternativ som kan leda till möjligheten för sökande att kunna legitimera sin examen. Andra problem i legitimeringsprocessen hos personalen kunde KST inte framföra.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira och Ålands landskapsregering har, med stöd av republikens presidents förordning (ÅFS 2020:85) om skötseln av vissa förvaltnings- och tillsynsuppgifter gällande behörighetskrav och yrkesutövning för yrkesutbildade personer som verkar inom socialvården på Åland, ingått ett avtal. Valvira handlägger sedan 1.1.2021 ärenden gällande legitimering och registrering av socialarbetare och socionom YH och ärenden gällande erkännande av yrkeskvalifikationer (t.ex. svenska socionomer) samt registrering av närvårdare i centralregister över yrkesutbildade personer inom socialvården. De kompletterande studier som krävs gällande erkännande av yrkeskvalifikationer ska avläggas och godkännas på en högskola eller ett universitet som utbildar i socialt arbete. Högskolan på Åland kan vid behov och enligt överenskommelse fungera som mellanhand till högskolan som ansvarar för utbildningen och den som ska avlägga ett lämplighetsprov, t.ex. om sökanden vill skriva provet på Åland. De flesta kurser och prov kan dock avläggas på distans i den högskola som erbjuder kursen, t.ex. Social-och kommunalhögskolan.

Landskapsregeringen har diskuterat språkfrågan med Social och kommunalhögskolan och med Sosnet. Ifall problem uppstår i framtiden gällande bristen på svenskspråkiga kurser eller material önskar Social och kommunalhögskolan och Sosnet att landskapsregeringen uppmärksammar dem om de upplevda problemen.

Nr 45

Lagstiftningspromemoria gällande lag om utkomststöd.

ÅLR 2023/3048

61 S2

Beslut

Landskapsregeringen beslöt överföra lagstiftningspromemoria, **bilaga S223E09**, till lagberedningen för lagstiftningsåtgärder.

LAG PM GÄLLANDE LAGEN OM UTKOMSTSTÖD

Dnr: ÅLR 2023/3048

Datum: 5.4.2023

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

1. Motivering till lagändring	2
2. Bakgrund och nuläge	2
3. Allmänt om utkomststöd	5
3.1 Utkomststödet- ett stöd i sista hand för att för att trygga utkomsten.....	5
4. Synpunkter från Kommunernas socialtjänst k.f.....	8
5. Målsättning och förslag på ändring	11
6. Konsekvenser	13
6.1 Konsekvenser för hushållen och deras ekonomi.....	13
6.2 Konsekvenser för myndigheterna och deras ekonomi	14
6.3 Konsekvenser för barn	14
6.4 Konsekvenser för jämställdhet och jämlikhet.....	14
Källor:.....	15

1. Motivering till lagändring

I lag om ändring av lagen om utkomststöd (FFS 1023/2022) som trädde ikraft 1.1.2023 finns omfattande ändringar gällande lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997). Lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) tillämpas på Åland med stöd av landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd (nedan landskapslagen). Gällande landskapslag innehåller många avvikelser och de ändringar som trädde i kraft fr.o.m. 1.1.2023 i riket, skulle ha lett till ytterligare många avvikelser för Ålands del. Ändringarna i riket är rätt så omfattande, men gäller till stor del samarbetet mellan Folkpensionsanstalten (nedan FPA) och välfärdsområdena samt handläggandet av det grundläggande utkomststödet på FPA, vilket innebär att många av ändringarna inte är aktuella att införa på Åland. Detta eftersom utkomststödet fortsättningsvis i sin helhet handhas av kommunerna på Åland, inte av FPA. På grund av den knappa tidtabellen gällande ändringarna i rikets lag, hann inte ändringarna träda i kraft samtidigt på Åland. Med anledning av detta förhindrades ändringarna, som trädde i kraft 1.1.2023 i riket, att träda i kraft på Åland genom landskapslag (2022:81) om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. Målet är att ändringar ska träda i kraft 1.1.2024. Lagen om utkomststöd ska enligt 1 § ändringslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd ha samma lydelse som lagen hade i riket 31.12.2022 med de avvikelser som anges i landskapslagen. Detta innebär att de ändringar som man vill göra på Åland i lagen om utkomststöd behöver göras aktivt. De ändringar som riket gör i lagen om utkomststöd i fortsättningen, träder alltså inte automatiskt i kraft på Åland.

Ändringarna, som gjorts i riket fr.om. 1.1.2023 blir i sak färre på Åland än i riket, men avvikelserna blir många. Med beaktande av ovanstående, samt att socialvården är åländsk behörighet, bedöms det finnas behov av utarbetande av en landskapslag om utkomststöd. Genom en egen landskapslag blir det tydligare vad som gäller på Åland eftersom en blankettlag med många avvikelser blir svåräst och kan leda till ett otydligt rättsläge. Samtidigt föreslår landskapsregeringen att en del ändringar görs i den nya landskapslagen, som riket inte antagit i de nyaste ändringarna, men som anses förtydliga och förbättra lagen om utkomststöd på Åland. Föreslagna ändringar förklaras närmare i detta PM.

2. Bakgrund och nuläge

Lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997) tillämpas på Åland med stöd av landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. Landskapslagen innehåller avvikelser. Dessa avvikelser avser bland annat storleken på utkomststödet grunddel, åldersklassificeringar, indexjusteringar och inkomster som beaktas. Ändringar av rikslagen skulle enligt landskapslagens 1 § förut tillämpas i landskapet från tidpunkten då de träder i kraft i riket. Men efter ändringslagen (2022:81) gäller inte detta längre, utan utkomststödslagen ska tillämpas i den lydelse den hade 31.12.2022 med dåvarande åländska avvikelser. Av införda ändringar i rikslagen har Åland en avvikelse då det gäller ändringen som genomfördes i riket år 2017 om att uppgiften att bevilja och betala ut det grundläggande utkomststödet flyttades från kommunerna till FPA. Samma ändring genomfördes alltså inte på Åland, utan utkomststödet alla former; grundläggande-, kompletterande- och förebyggande utkomststöd handhas fortfarande av kommunerna på Åland. Efter 1.1.2021 ligger ansvaret för beviljandet och utbetalandet av utkomststöd på Kommunernas socialtjänst k.f. (nedan KST).

I lag om ändring av lagen om utkomststöd (FFS 1023/2022) som trädde i kraft 1.1.2023 finns omfattande ändringar gällande lagen om utkomststöd. Ändringarna består av ett flertal ändrade paragrafer samt ett antal nya paragrafer i lagen om utkomststöd.

Ändringarna av lagen om utkomststöd omfattar bl.a. mer exakta bestämmelser än i nuläget om förfarandet för att ansöka om utkomststöd. Ändringarna anknyter till stor del till samarbetet mellan FPA och välfärdsområdet i utkomststödsärenden. Det föreslås också att bestämmelserna om hur utkomststödet bestäms och om dess struktur preciseras, detta knyter an till utkomststödet som sistahandslösning. Det föreslås också att betalningsförbindelse blir ett betalningssätt. Det har inte funnits någon bestämmelse om betalningsförbindelse i lagen om utkomststöd, trots att det i praktiken ändå använts.

Ändringarna i riket trädde i kraft 1 januari 2023. Den korta tidsrymden från utgivande av regeringsproposition¹ till ändringarnas ikraftträdande omöjliggjorde att större avvikelser och ändringar kunde göras i landskapslagen, så att de skulle ha trätt i kraft samtidigt som i riket. Lagtinget har 14.9.2022 i sitt beslut 40/2022 antagit landskapslag (2022/81) om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd för att förhindra att ändringarna, i lag om ändring av lagen om utkomststöd, trädde i kraft på Åland. Landskapslagen om ändring trädde i kraft 1.1.2023. Utöver att rikets ändringar förhindrades i ändringslagen, så upphävdes 2 § 2), som löd "Vid tillämpning av 7 a § ska även televisionsavgift höras till de utgifter som täcks med grunddelen" eftersom bestämmelsen var föråldrad och Åland inte längre har en televisionsavgift utan en medieavgift som ingår i förskottsinnehållningsprocenten.

På Åland har de senaste ändringarna i utkomststödslagen, före år 2023, gjorts år 2017, 2016 och 2012. Syftet med ändringen av landskapslagen om tillämpning av lagen om utkomststöd år 2017 (LF nr 15/2016–2017) var att göra lagen enkel att förstå och tillämpa. Ändringarna innebar inga förändringar av stödnivåer eller rätten till utkomststöd. De ändringar som gjordes i riket förtydligade den organisatoriska uppdelningen mellan FPA och kommunerna. År 2016 (LF nr 14/2015–2016) tillförsäkrades att den organisatoriska förändring som genomfördes i riket, som innebar att uppgiften att bevilja och betala ut det grundläggande utkomststödet överfördes till Folkpensionsanstalten, inte genomfördes på Åland. Grunddelen har senast ändrats i lagen år 2012 (LF nr 20/2011–2012), då även riket höjde på grunddelarna. Man konstaterade att man då åter hade kommit i en situation där utkomststödet grunddelar blev lägre i landskapet än i övriga delar av landet, trots att det vid den senaste lagändringen hade konstaterats att matkostnaderna var högre på Åland än i övriga delar av landet. Höjningen gjordes enligt lagförslaget i samma omfattning som maten var dyrare. Grunddelarna har efter höjningen varit högre på Åland än på fastlandet förutom då det gäller ensamförsörjare. Riket har en skild förhöjd grunddel för ensamförsörjare, som inte antagits på Åland. På Åland har alla vuxna sökande samma grunddel. Avvikelsen motiverades med att barnbidrag och ensamförsörjartillägget inom barnbidragssystemet i landskapet inte beaktas som inkomst i samma omfattning som enligt rikslagstiftningen. Enligt 2 § 4 punkten i landskapslagen betraktas endast 80 procent av barnbidraget och ingen del av ensamförsörjartillägget inom barnbidragssystemet som inkomst när utkomststödet beräknas. Detta och grunddelarna för barn, som är högre på Åland än i riket, gör att utkomststödstagare får ett högre bidrag på Åland än i riket trots avvikelsen gällande ensamförsörjare. Året 2023 blir dock en avvikelse eftersom riket tillfälligt höjt på grunddelen för under 18-åriga för året 2023. I och

---

¹ <https://www.finlex.fi/sv/esitykset/he/2022/20220127.pdf>

med den temporära höjningen har riket högre grunddel för barn än Åland under året 2023. På grund av skillnaden mellan Åland och riket gällande hur barnbidraget räknas som inkomst, får utkomststödstagaren trots den temporära höjningen ett högre belopp i slutändan på Åland.

Ålands statistik- och utredningsbyrås, ÅSUBs, utredning Ekonomisk utsatthet och socialtrygghet 2018² visade att för de ekonomiskt mest utsatta hade de skattefria transfereringarna stor betydelse. När man såg på utkomststödstagarnas nettoinkomster före och efter transfereringar, kunde man se att i förhållande till fattigdomsgränsen var skillnaden stor.

Ensamboende utkomststödstagares inkomster var före transfereringar ca 70 procent av fattigdomsgränsen och efter bostadsbidrag och utkomststöd nådde de till fattigdomsgränsen. Ensamstående med ett barn som lyfte utkomststöd hade en nettoinkomst så låg som 57 procent av fattigdomsgränsen, men nådde till 98,2 procent med hjälp av barnbidrag, underhåll, bostadsbidrag och utkomststöd. För en ensamstående med två barn var utgångspunkten ca. 50 procent av fattigdomsgränsen och efter transfereringar kom de över fattigdomsgränsen till 103,4 procent, för att ge några exempel. I utredningen kunde man även konstatera att bostadsbidraget hade blivit allt viktigare för alla hushållstyper.

Hushåll som fått grundläggande utkomststöd har fortsatt ligga på samma nivå sedan 2018³, men man kan se att hushåll som fått bostadsbidrag har ökat, se tabell nedan.

	2018	2019	2020	2021
Hushåll som fått grundläggande utkomststöd	514	469	508	428
Hushåll som fått allmänt bostadsbidrag	510	565	625	567

En uppföljning av ÅSUB:s tidigare rapporter om ekonomisk utsatthet och social trygghet ska genomföras år 2023 och kan fungera som underlag för en ny utvärdering av bidragens tillräcklighet på Åland. Utvärderingen har sina utmaningar då samhällssituationen har varit speciell både pga coronapandemin och den höga inflationen samt på grund av att det data som analyseras i utredningen alltid hänger efter och oftast inte reflekterar den aktuella situationen i samhället. Den nya utredningens uppgifter kommer att bygga på data från år 2021.

Då man överväger att höja grunddelarna i utkomststödet borde man alltid först fråga om de primära bidragen är tillräckliga eftersom utkomststödet ska vara ett ekonomiskt stöd som ska beviljas i sista hand i syfte att trygga en persons utkomst. Som ett led i arbetet att stärka situationen för de ekonomiskt mest utsatta föreslår landskapsregeringen en temporär höjning av de maximala boendeutgifterna i lagen om allmänt bostadsbidrag. Förslaget innebär att de högsta beloppen på maximala månatliga boendeutgifter som beaktas som godtagbara vid beviljande av bostadsbidrag temporärt skulle höjas med 10 procent under ett års tid. Detta är en riktad insats till en grupp där risken för socioekonomisk utsatthet är hög.

---

² Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2016 (Åsub rapport 2018:6)

³ <https://sotkanet.fi/sotkanet/sv/index?>

Enligt 5 § i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd justeras grunddelens belopp årligen på basis av föregående års belopp. Till föregående års belopp läggs den ändring i det konsumentprisindex för Åland som fastställts av Ålands statistik- och utredningsbyrå och som ägde rum under det föregående kalenderåret, vilken motsvarar de varor och tjänster som täcks med grunddelen. Grunddelarna indexjusterades år 2023 med 6,6 procent, vilken är historiskt hög och beror på den höga inflationen.

Enligt 18 § självstyrelselagen (1991:71) för landskapet Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet bl.a. i fråga om socialvård. Lagstiftning gällande utkomststöd hör till socialvårdens område och är därmed åländsk lagstiftningsbehörighet.

3.Allmänt om utkomststöd

Utkomststöd är ett ekonomiskt stöd som ska beviljas i sista hand i syfte att trygga en persons utkomst. Genom utkomststödet tryggas minst den oundgängliga utkomst som en person och familj behöver för ett människovärdigt liv.

3.1 Utkomststödet- ett stöd i sista hand för att för att trygga utkomsten

Utkomststödet har ett nära samband med rätten till oundgänglig försörjning och omsorg enligt 19 § 1 mom. i grundlagen. Enligt förarbetena till 19 § i grundlagen är rätten till oundgänglig försörjning och omsorg nära förbunden med 7 § i grundlagen om rätten till liv. Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen tillkommer denna subjektiva rättighet alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv. Hjälpbehovet utreds genom individuell behovsprövning, och för att få det krävs det att personen inte kan skaffa tillräcklig trygghet genom egen verksamhet eller får den i andra system för social trygghet eller av andra personer, såsom till exempel sin make eller sina föräldrar. Bestämmelsen avspeglar Finlands och Ålands internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter. Trots att vars och ens rätt enligt 19 § 1 mom. är en subjektiv rättighet behövs det, för att alla skall kunna tillförsäkras denna rättighet, i praktiken lagstiftning på lägre nivå, där det ingår bl.a. bestämmelser om stödformer och förutsättningarna för att få stöd. Utkomststödet är en stödform som konkretiserar den rättigheten.⁴

Utkomststödet består av det grundläggande utkomststödet samt det kompletterande och förebyggande utkomststödet. Grundläggande utkomststöd kan beviljas en person eller familj vars inkomster och tillgångar inte räcker till för de nödvändiga dagliga utgifterna. Det grundläggande utkomststödet består av en grunddel och en del som gäller övriga grundutgifter. Rätten till grundläggande utkomststöd avgörs genom att man gör en bedömning av den sökandes behov av stöd enligt lagen om utkomststöd och genom en beräkning av den sökandes inkomster och utgifter. Förebyggande utkomststöd är avsett för främjande av personens och familjens sociala trygghet och möjligheter att klara sig på egen hand. Dess syfte är att

---

⁴https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Documents/RP_127+2022.pdf

förebygga utslagning och långvarigt beroende av utkomststöd. På Åland beviljar KST det enligt grunder som den fastställer för förebyggande utkomststöd. Särskilda utgifter som det grundläggande utkomststödet inte täcker kan KST bevilja kompletterande utkomststöd för enligt prövning.

KST ansvarar för alla former av utkomststöd på Åland och landskapsregeringen tar del i kostnaderna genom landskapsandelssystemet.

Utkomststödet kan vara ett väldigt bra arbetsredskap i det sociala arbetet. Speciellt det förebyggande utkomststödet kan fungera som en del av det stöd som en person eller en familj får av socialvården. Enligt 36 § i socialvårdslagen har klienten rätt till en bedömning av servicebehovet, om det inte är uppenbart onödigt. Bedömningen av servicebehovet syftar till att bilda en helhetsbild av klientens situation och behov av stöd samt de olika metoder som kan användas för att svara mot behovet av stöd. En del utredningar har gjorts gällande rikets reform att överföra det grundläggande utkomststödet till FPA.

I THL:s utredning om reformen att överföra det grundläggande utkomststödet till FPA, framkommer att hushåll som lyfte grundläggande utkomststöd långvarigt (över 10 mån.) ökade och de som lyfte kortvarigt minskade. De klienter som har mångfasetterade problem och är i mest utsatt ställning har lidit mest av överföringen till FPA. De som hade mest nytta av reformen var klienter med bra funktionsförmåga samt kunskande och tillgång till digitala tjänster. De som dragit mest nytta av reformen var även de som inte annars behövde stöd av det sociala arbetet. Reformen ledde även till att servicen, med både socialvård i kommunen och det grundläggande utkomststödet hos FPA, blev svårare att nå för många av dem som var i behov av många olika slags tjänster.⁵ I de senaste ändringarna i utkomststödslagen i riket är ett förbättrat samarbete mellan socialvården och FPA centralt och berör inte Åland. Trots detta kan det vara bra att förtydliga klientens rätt till en bedömning av servicebehovet och en klientplan även på Åland. I den gällande lagen används uttrycket "handlingsplan för att hjälpa klienten att klara sig på egen hand" men det kan vara bra att förtydliga rätten till en fördjupad bedömning av servicebehovet.

Ändringslagens regeringsproposition 127/2022 till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd bottnar i rikets regeringsprogram för regeringen Marin. Enligt programmet ska en helhetsöversyn av utkomstskyddet genomföras för att säkerställa ett tillräckligt utkomstskydd i sista hand och tjänster i rätt tid för personer i behov av socialt stöd. Rikets social- och hälsovårdsutskott skriver i sitt betänkande⁶ att den aktuella propositionen innehåller förtydligande bestämmelser och förbättringar i bestämmelserna om klientens rättigheter och myndighetssamarbete, men det är inte fråga om en totalreform av lagen om utkomststöd och lagen förblir delvis svårbegriplig. Utskottet påpekar att utkomststödet bör ses över i sin helhet. Utskottet framhåller att man i samband med den aktuella delreformen inte ändrar utkomststödet karaktär av en stödform inom socialvården som beviljas tillfälligt och i sista hand. Utskottet anser det vara viktigt att utkomststödet roll i den sociala tryggheten utreds och förtydligas som en del av den totalreform av den sociala tryggheten som bereds av socialskyddskommittén.

Som redan nämndes ovan har Åland inte samma utmaningar som riket med de problem som följt av överflyttningen till FPA. Ett av huvudsyftena med lagstiftningsändringen i riket, då handläggningen

---

⁵ THL Rapport 11/2019

⁶ ShUB 29/2022 rd

överfördes till FPA var att öka likabehandlingen bland utkomststödstagarna. På Åland förverkligades det genom att behandlingen av utkomststödsärenden blev mera enhetlig då KST bildades.

I Finland har statsrådet tillsatt en parlamentarisk kommitté för att bereda en reform av den sociala tryggheten. Kommitténs mandattid är 23.3.2020–31.3.2027. Kommitténs uppgift är att se över den sociala tryggheten som helhet. Kommittén behandlar grundskyddet, förtjänstskyddet, utkomststödet samt sambandet mellan och finansieringen av dessa. Kommittén behandlar också frågan hur tjänsterna kan samordnas med förmånerna på ett bättre sätt samt hur den sociala tryggheten ska finansieras.

I arbetet beaktas människors olika livssituationer och förändringar i den samt övergångarna från en förmån till en annan.

Utkomststödet ställning i förhållande till de övriga sociala förmånerna är ett av de specifika områdena som ses över av kommittén.⁷ I arbetet gällande utkomststödet ska vissa utredningar prioriteras, t.ex. att personer som fått långvarigt utkomststöd utan primära förmåner ska få sitt servicebehov bedömt och tjänster enligt behov, och att granska utkomststödet roll i helheten av det sociala trygghetssystemet. En av reformens mål är att minska på behovet av långvarigt utkomststöd och att tydliggöra olika serviceformers roll i den sociala tryggheten, inte bara de ekonomiska stödformerna.

Som långvarigt utkomststöd räknas när utkomststöd utbetalts till en person eller ett hushåll minst 10 månader under ett år.⁸ År 2021 fick 1,52 procent av befolkningen i Finland långvarigt utkomststöd, då siffran under samma år var 0,21 procent på Åland.⁹ På Åland fick 64 hushåll långvarigt utkomststöd år 2021, av dessa hushåll var 13 barnfamiljer. Största gruppen som fick långvarigt utkomststöd år 2021 var hushåll med ensamboende män, 32 hushåll.

Utveckling av och förbättringar i lagen om utkomststöd kan ses som en del av de strategiska utvecklingsmålen på Åland. Utgående från hållbarhetsprinciperna för Ålands utvecklings- och hållbarhetsstrategi har sju strategiska utvecklingsmål per 2030 tagits fram. Av dessa är det framför allt mål 1: *Välmående människor vars inneboende resurser växer* och mål 2: *Alla känner tillit och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället* som ska utgöra ledstjärnor vid framtagande av ny lagstiftning, i utvecklingsarbete och i omsättande av lagstiftningen i praktiken inom det sociala området. En god social trygghet på alla plan är en förutsättning för ett modernt samhälle. I begreppet social trygghet ingår bland annat förebyggande verksamhet, socialvårdstjänster av viss omfattning och kvalitet samt ett ekonomiskt skyddsnetz i form av trygghet under sjukdom, arbetslöshet och ålderdom samt annat utkomstskydd.

Att bekämpa fattigdom och social utestängning är också ett av EU:s och medlemsstaternas specifika socialpolitiska mål. Enligt det allmänna mål som man kommit överens om i EU ska antalet människor som löper risk att drabbas av fattigdom eller utslagning minska med 15 miljoner till år 2030.¹⁰

---

⁷ <https://stm.fi/sv/-/kommitten-for-social-trygghet-diskuterade-riktlinjerna-i-fraga-om-utkomstskyddet-for-arbetslosa-utkomststodet-och-komplexiteten-i-systemet-for-social-trygghet>

⁸ sotkanet.fi

⁹ www.sotkanet.fi

¹⁰ STM:n julkaisu 2022:15

4.Synpunkter från Kommunernas socialtjänst k.f.

Landskapsregeringen begärde i oktober 2022 KST:s synpunkter på utkomststödslagen och de i riket aktuella ändringarna.¹¹

KST påpekade att det är till fördel för dem, som handläggare, att de materiella skillnaderna i lagen jämfört med rikets lag är så små som möjligt eftersom man då kan utnyttja anvisningar, handböcker och rättsfall från riket.

I samband med och efter de ändringar som gjordes, då riket överförde handläggningen av det grundläggande utkomststödet till FPA, gjordes en del avvikelser i landskapslagen (LF 14 2015-2016 och LF 15/2016–2017). Dessa avvikelser innefattade bl.a. att 14 a § 1 mom. och 18 c-18 e §§ inte tillämpas på Åland. KST har upplevt att dessa avvikelser i landskapslagen försvårar handläggningen av det grundläggande utkomststödet och orsakar tolkningsproblem.

I lagen om utkomststöd i den lydelse lagen hade i riket 31.12.2022 lyder 14 a § *Beviljande av utkomststöd*:

Grundläggande utkomststöd beviljas av Folkpensionsanstalten på ansökan till en sökande eller en familj som vistas i Finland. Vid utbetalningen av grundläggande utkomststöd ska Folkpensionsanstalten rikta kostnaderna till den kommun inom vilken sökanden eller familjen stadigvarande vistas. Om sökanden eller familjen vistas mer än tillfälligt i flera än en kommun, ska kostnaderna riktas till den kommun inom vilken sökandens eller familjens vistelse har föranlett de utgifter som ska beaktas i det grundläggande utkomststödet. Kostnaderna för grundläggande utkomststöd som har beviljats som brådskande riktas till den kommun där sökanden eller familjen vistas då ansökan görs.

Kompletterande och förebyggande utkomststöd beviljas på ansökan av det kommunala organet i den kommun inom vilken sökanden eller familjen stadigvarande vistas. Om sökanden eller familjen vistas mer än tillfälligt i flera än en kommun, beviljas kompletterande utkomststöd av det kommunala organet i den kommun inom vilken sökandens eller familjens vistelse har föranlett utgifterna. Om behovet av utkomststöd som avses i detta moment är brådskande, beviljas utkomststödet av det kommunala organet i den kommun där familjen eller personen vistas då ansökan görs.

Ett utkomststödsärende ska behandlas så att sökandens eller familjens rätt till nödvändig försörjning och omsorg inte äventyras.

Ett beslut om att utkomststöd beviljas ska verkställas utan dröjsmål.

Landskapslagen har följande avvikelse gällande 14 a §:

2 §. (2016/75) Avvikelser från tillämpning av bestämmelser i lagen om utkomststöd

I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i lagen om utkomststöd:

1) (2017/51) Bestämmelserna i 4 § 1 och 3 mom., 4 § 2 mom. tredje meningen, 5-5 b och 9-9 a §§, 10 § 2 mom. andra och tredje meningen, 10 a §, 14 § 1 mom. andra meningen, **14 a § 1 mom.**, 14 d §, 14 f § 3 mom., 14g och 14 h §§, 18 § 2 mom., 18 a – 18 f §§, 23 § 3 mom. samt 25 § **ska inte tillämpas på Åland.**

---

¹¹ ÅLR 2022/8149

samt

Vad som föreskrivs i 14 a § 2 mom. om kompletterande och förebyggande utkomststöd ska i landskapet även gälla grundläggande utkomststöd.

KST har i sitt svar till landskapsregeringens frågor och i tidigare frågor via epost till landskapsregeringen under åren uttryckt att slopandet av 1 mom. i 14 a § har lett till att tolkningsproblem då "vistelse i Finland" inte längre tillämpas på Åland. Detta har orsakat tolkningsproblem enligt KST i t.ex. sådana fall där klientens utgifter har uppkommit annanstans än i Finland. Det har varit svårt att hitta en bestämmelse att hänvisa till vid avslag pga. utgifter under vistelse utomlands. Via förarbetena till den åländska avvikelsen kan man hitta vägledning till tolkningen av lagen och motivering till att utgifter som man kan bevilja utkomststöd för ska ha uppkommit i Finland, men eftersom ordet Finland föll bort då avvikelsen antogs, så faller onekligen förtydligandet bort i lagen.

Paragraferna 18 d-18 f handlar om utlämnande av och rätten till uppgifter då FPA handlägger utkomststöd. KST konstaterar i sina svar till landskapsregeringen att FPA har andra möjligheter jämfört med KST att få information som kan vara till nytta vid handläggningen av det grundläggande utkomststödet. KST nämner FPA:s rätt att få sekretessbelagda uppgifter från hyresvärden enligt 18 e § och rätten att få sekretessbelagda uppgifter från apotek enligt 18 d §. KST upplever att dessa avvikelser riskerar att försvåra hanteringen och utredningen av utkomststödsärenden. Det kan t.ex. gälla hyreskontrakt som misstänks vara falska, villkor i hyreskontraktet som påverkar rätten till utkomststöd och uppgifter gällande obetalda hyror, som försvårar KST:s utredningsarbete och kan leda till vräkning för klienten.

KST har också önskat ett tydliggörande gällande 16 §, så att myndigheten har rätt att utan klientens samtycke utbetala en del av utkomststödet till någon annan än sökande. Det är viktigt att kunna säkra klientens boende genom att ha möjlighet att betala direkt till hyresvärden eller till elleverantören i sådana fall då klienten misskött betalningarna. Genom förtydligande anser KST att de kan förebygga vräkningar.

Utbetalning av hyran direkt till annan part utan sökandes medgivande kan i princip motiveras med 16 § 2mom, som lyder: "Utkomststödet kan av särskilda skäl betalas till sökandens familjemedlem eller till den som sörjer för understödstagaren för att användas för understödstagarens uppehälle eller annars användas för betalning av utgifter för hans uppehälle." I detaljmotiveringen för bestämmelsen står följande:" Utkomststödet betalas enligt 1 mom. till sökanden. Stödet betalas för att användas för personens och familjens uppehälle. Sålunda betalas det stöd som beviljats familjen i allmänhet som en enda prestation. För minderåriga barns del betalas det i allmänhet till en förälder. I första hand i sådana situationer där sökanden inte själv har kontrollen över sitt liv, kan stödet med stöd av 2 mom. betalas även till en familjemedlem eller till den person som sörjer för sökanden för att användas för understödstagarens uppehälle. En liknande bestämmelse ingår för närvarande i 14 § socialvårdsförordningen. Stödet kan även annars användas för betalning av utgifter för uppehållet. Sådana betalningar kan göras t.ex. till hyresvärden eller i andra motsvarande fall till en person som mottagaren av utkomststödet är skyldig att regelbundet betala hyra eller andra avgifter.¹² "

---

¹² RP 217/1997 rd

Trots vad som står i detaljmotiveringen fattas en tydlig lagbestämmelse för att få sekretessbelagda uppgifter, som underlättar handläggningen av det grundläggande utkomststöd, och för att trygga klientens boende.

I LF 15 2016-2017 motiveras strykandet av 18 d-18 f §§ med att syftet med bestämmelserna är att se till att de datatekniska lösningarna i fråga om FPA:s övriga beslutpraxis vid förmedlingen av apoteksuppgifter respektive hyresuppgifter ska kunna användas även vid beviljandet av utkomststöd. FPA sköter inte ärenden om utkomststöd på Åland och har därmed inget behov av att få de uppgifter som nämns i paragrafen.

Det ansågs inte lämpligt att göra en avvikelse och ge kommunerna på Åland rätten till de uppgifter som avses i paragrafen eftersom kommunerna inte har tillgång till denna typ av datatekniska lösningar.

Landskapsregeringen föreslog därför att 18 d, 18 e, 18 f §§ inte ska tillämpas på Åland.

Tolkningen tycks dock gälla endast för 18 f § inte för 18 d och 18 e §§. Därför kan innehållet i 18 d och 18 e §§ införas i utkomststödslagen för Åland så som KST föreslår. Uppgifterna är inte heller uppgifter som KST kan få med stöd av 20 § i lagen om klientens ställning och rättigheter (FFS 2000/812) vilken tillämpas på Åland med stöd av landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård, eftersom bestämmelsen gäller enbart myndigheter och motsvarande, inte t.ex. hyresvärdar.

KST konstaterar också att det finns en otydlighet då det gäller rätten till utkomststöd enligt 2 § och sänkningen av grunddelen enligt 10 §. Handläggarna på KST anser det också otydligt huruvida man kan avslå en ansökan om grundläggande utkomststöd på de grunder att sökande upprepade gånger vägrat söka primära socialskyddsförmåner, så som bostadsbidrag, pension och underhållsbidrag för att i första hand trygga sin försörjning då möjligheten att sänka grunddelen finns endast då förutsättningarna i 10 § uppfylls.

Av förarbetena till utkomststödslagen och Handbok för utkomststöd¹³ framkommer att även i ett sådant fall då det förefaller som om personen eller familjen blir utan primära förmåner på grund av personens eget handlande, ska man för den person eller familj som drabbats av faktiskt brist på utkomst bedöma rätten till den oundgängliga utkomst som avses i grundlagen och utkomststödslagen. Om en person vägrar ansöka om primära sociala trygghetsförmåner eller på annat sätt försummar att sörja för sin utkomst ska den tjänsteinnehavare som behandlar utkomststödsärenden i kommunen i denna situation tillsammans med klienten gå igenom hur klientens handlingar påverkar erhållandet av utkomststöd. Den gemensamma behandlingen av ärendet stärker både klientens och den anställdas rättsskydd.

Utöver förslag om ändringar i lagbestämmelser påpekar KST i sina svar till landskapsregeringen att avvikelser från rikets lag kan orsaka otydligheter. KST anser att eventuella skillnader i levnadskostnader och förmånligare stöd jämfört med riket främst borde beaktas och regleras vid fastställandet av grunddelarna och inte t.ex. så som i gällande landskapslag som avvikelser gällande hur barnbidraget räknas som inkomst. I riket räknas barnbidraget i sin helhet som inkomst, däremot räknas 20 procent av barnbidraget och 100 procent av ensamförsörjartillägget inte som inkomst på Åland. Landskapsregeringens syfte med den avvikelsen har dock avsiktligt varit att förbättra välfärden för de mest utsatta barnfamiljerna samt att barnfamiljer som får utkomststöd också får ta del av fördelarna på samma sätt som andra barnfamiljer då barnbidraget höjts i landskapet.

---

¹³ RP 127/1997 rd och Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2013:5, Handbok för utkomststöd

5. Målsättning och förslag på ändring

Nedan redogörs för förslag på ändringar som bedömts viktiga för att lagen om utkomststöd ska fungera så bra som möjligt på Åland. Målet är att utarbeta en egen landskapslag som är tydlig, fungerande och ändamålsenlig för det åländska samhället.

Landskapsregeringen föreslår att man utarbetar en egen landskapslag om utkomststöd, dvs att blankettlagen slopas. Det föreslås dock att landskapslagen efterliknar rikets lag om utkomststöd så långt som möjligt eftersom det underlättar handläggningen av utkomststöd då man kan dra nytta av bl.a. handböcker samt rättsfall från riket. Genom en egen landskapslag blir det tydligare vad som gäller på Åland eftersom en blankettlag med många avvikelser blir svåräst och kan leda till ett otydligt rättsläge. Landskapsregeringen föreslår att de ändringar som riket antagit 1.1.2023 antas även på Åland till den del det inte gäller sådant som inte berör Åland, t.ex. sådana bestämmelser som enbart gäller FPA:s rätt att utföra socialvårdsuppgifter, samarbetet mellan FPA och välfärdsområdena och annat som kopplar till att FPA handlägger det grundläggande utkomststödet i riket. Landskapsregeringen föreslår dock att avvikelserna, som gällt på Åland om att alla former av utkomststöd handläggs av det kommunala organ som utifrån ansökan ska fatta beslut om utkomststöd (KST) även antas i landskapslagen. Även avvikelserna gällande indexjustering av det grundläggande utkomststödet, grunddelarna och vad som beaktas som inkomst antas i den nya landskapslagen. Även avvikelser som gäller begrepp, myndigheter och laghänvisningar bör behållas så att lagen är fungerande och korrekt på Åland. Landskapsregeringen föreslår även att förutom de lagändringsförslag som antagits i riket, så antas även andra ändringar som underlättar tolkningen av lagen och handläggningen av utkomststödet. En del av de ändringar som riket antog 1.1.2023 föreslår landskapsregeringen att antas även på Åland.

Ändringar som föreslås antas för att underlätta tolkningen av lagen och handläggningen av utkomststödet gäller förtydligande kring bestämmelsen om beviljande av grundläggande utkomststöd. Det bör tydliggöras att utkomststöd kan beviljas en sökande och en familj som vistas stadigvarande på Åland och att utgångspunkten är att de utgifter som beaktas skall ha uppkommit på Åland. Korta tillfälliga vistelser utanför Åland ska dock inte minska den sökandes rätt att få utkomststöd för utgifter som ingår i grunddelen.¹⁴ Om sökanden eller familjen som har hemkommun på Åland vistas mer än tillfälligt i ett eller flera välfärdsområden Finland, ska kostnaderna riktas till det välfärdsområde inom vilken sökandens eller familjens vistelse har föranlett de utgifter som ska beaktas i det grundläggande utkomststödet.

I RP 127/2022 rd specialmotivering för 27 § och Shub 29/2022 rd finns en utförlig förklaring till vem som är berättigad till utkomststöd och att rätten till oundgänglig försörjning och omsorg inte äventyras. Se rikets lag om utkomststöd 27 § och 14 a § i den lydelse lagen hade 31.12.2022. Alla som vistas på Åland har dock rätt till att i brådskande situationer få stöd för att trygga nödvändig hjälp så att personens rätt till oundgänglig försörjning och omsorg inte äventyras.

Landskapsregeringen föreslår även att det införs motsvarande rätt för KST som FPA har i riket, dvs. att trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, ha rätt att avgiftsfritt av hyresvärdar, bostadsaktiebolag och fastighetsaktiebolag få de uppgifter om hyresförhållanden och

---

¹⁴ Handbok för utkomststöd, s. 57

boende som är nödvändiga för avgörande av en anhängig ansökan om utkomststöd. Landskapsregeringen föreslår också att KST ska få samma rätt som FPA att för beviljande av utkomststöd, trots sekretessbestämmelser och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, ha rätt att av apotek och leverantörer av medicinskt syre få en persons namn och personbeteckning samt rätt att för handläggandet av utkomststöd få nödvändiga utredningar. Se rikets lag om utkomststöd 18 d och 18 e §§.

Ytterligare en ändring som föreslås antas är möjligheten att bevilja klienten betalningsförbindelse som en form av utbetalning av utkomststöd. Det har inte funnits någon bestämmelse om betalningsförbindelse i lagen om utkomststöd förut, men enligt uppgift från KST har utkomststödet även hittills ibland beviljats i form av en betalningsförbindelse. Utkomststöds klienter har beviljats betalningsförbindelser till exempel för läkemedel, identitetshandlingar, resekostnader, hyressäkerheter, livsmedel, optikerprodukter samt flyttjänster. Utkomststödet skulle helt eller delvis kunna betalas ut genom en betalningsförbindelse. Bestämmelsen skulle förtydliga detta. Se rikets utkomststöds lag 16 §.

Även en precisering, om att de utgifter som ska räknas då utkomststödet fastställs ska vara nödvändiga utgifter, föreslås antas i landskapslagen samt den utökade informationen om vad grunddelen ska täcka. Landskapsregeringen föreslår också att uppdelningen av övriga grundutgifter i skilda paragrafer för boendeutgifter och hälso-och sjukvårdsutgifter och andra grundutgifter antas. En liten precisering föreslås antas gällande kompletterande utkomststöd som stärker syftet att då kompletterande utkomststöd beviljas beaktas till behövt belopp utgifter som på grund av en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden ansetts behövt för tryggnad av försörjningen eller främjande av förmågan att klara sig på egen hand. Syftet med preciseringarna är att tydliggöra att utkomststödet ska täcka nödvändiga utgifter och vara ett stöd som beviljas i sista hand. Också flexibiliteten gällande förebyggande utkomststöd som innebär att förebyggande utkomststöd kan beviljas trots vad som föreskrivs om fastställande av stödet, om tiden för vilken stöd fastställs och om beräkningen om stöd föreslås antas. Se rikets utkomststöds lag 6 § och 7-7c § samt 8 §.

Som nämndes ovan föreslås en egen paragraf för de boendeutgifter som beaktas som övriga grundutgifter. Landskapsregeringen föreslår dessutom att man i paragrafen nämner att sökanden ska anvisas att kontakta hemkommunen för att reda ut sin bostadsfråga då sökande behöver skaffa en förmånligare lägenhet. Detta stärker kommunernas ansvar i bostadsfrågor även på Åland. Se rikets utkomststöds lag 7 a §.

Även en precisering och tydliggörande har gjorts i 17 § *Skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsplikt*, i gällande lag så att man i rubrikriken tillagt att det är *sökandens* skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsplikt. Preciseringen föreslås antas även i landskapslagen. Se rikets utkomststöds lag 17 §.

I bestämmelsen gällande sänkning av grunddelen har man i riket tagit in en bestämmelse om att grunddelen kan sänkas om klienten utan grundad anledning vägrar delta i bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen. Landskapsregeringen föreslår att bestämmelsen antas även på Åland. Enligt uppgift från KST har KST i många fall redan gjort en bedömning av servicebehovet för klienten, men inte alltid. Bestämmelsen är mera relevant på fastlandet där FPA handlägger det grundläggande utkomststödet, men inte gör bedömningar av servicebehovet. Bestämmelsen kan dock vara relevant även på Åland i situationer att ingen bedömning av servicebehovet gjorts eller som en motiverande faktor för klienten att uppdatera och fördjupa

sin bedömning av servicebehovet i svåra livssituationer och då lång tid passerat sedan senaste bedömning. Se rikets utkomststödslag 10 och 10 a §§.

I de inkomster som ska beaktas som disponibla inkomster beaktas i rikslagen fortsättningsvis inte 150 euro som inkomst av inkomsttagarens förvärvsinkomster. Tilläggsriteriet att minst 20 % av inkomsttagarens förvärvsinkomster inte ska beaktas som inkomst, upphävdes. I kombination med maximigränsen på 150 euro har dess betydelse varit liten. Samma ändring föreslås även antas i landskapslagen. Se rikets utkomststödslag 11 §.

Landskapsregeringen föreslår att klienten fortfarande senast den sjunde vardagen ska ges tillfälle till ett personligt samtal med en socialarbetare eller socialhandledare, men att en ny bestämmelse tas in så som gjorts i riket att klientkontakten för utkomststöd ska ordnas på ett tillgängligt och åtkomligt sätt med beaktande av olika klientkategoriers behov. Med tillgänglighet och åtkomlighet avses att klienter av olika slag har lika möjlighet att uträtta sina ärenden såväl digitalt som fysiskt på plats. Förslaget har som syfte att underlätta kontakttagandet och även trygga servicen för de utkomststödklienter som antingen inte har tillgång till digitala tjänster eller inte är kompetenta att utnyttja digitala servicekanaler. Se rikets utkomststödslag 14 d §.

6. Konsekvenser

Ändringarna som föreslås gäller huvudsakligen förtydliganden av lagen samt preciseringar och förbättringar som har som syfte att förbättra klientens ställning och tydliggöra lagen för handläggandet av utkomststödet.

6.1 Konsekvenser för hushållen och deras ekonomi

De föreslagna ändringarna i lagstiftningen anses inte ha omedelbara konsekvenser för klienternas eller hushållens ekonomiska ställning. Detta beror på att det inte föreslås ändringar beloppen för grunddelen i det grundläggande utkomststödet.

Ur hushållens perspektiv har föreslagna ändringar inga omedelbara konsekvenser för villkoren för beviljande av utkomststöd, för stödets belopp eller för tillgången till socialvårdstjänster. Indirekt stärker förslagen befolkningsgruppers och hushålls ställning genom bestämmelser om klientens rätt till individuell service och förtydligande bestämmelser, t.ex. att uträttandet av utkomststödsärenden organiseras på ett tillgängligt sätt med tanke på klientens behov. En del av ändringsförslagen kan leda till positiva konsekvenser för klienterna då de kan leda till att bedömningen av servicebehovet görs oftare med klienter med mångfasetterade problem eftersom utkomststödet kan sänkas ifall klienten vägrar att delta i en bedömning. Bestämmelsen om betalningsförbindelse samt rätten till nödvändig information av hyresvärdarna kan bli en del i utvecklandet av vräkningsförebyggande arbete.

Eftersom inga ändringar görs i beloppen för grunddelen, blir det inga ekonomiska konsekvenser för individen. Efter ÅSUB:s utredning Ekonomisk utsatthet och social trygghet som genomförs år 2023 då sociala trygghetens tillräcklighet utvärderas, kan vid man vid behov göra en ny bedömning av behovet. Inflationen har varit rekordhög år 2022 och kommer troligtvis att fortsättningsvis vara högre än vanligt året 2023. Det

leder till ökade kostnader för alla ålänningar, men leder även till höga indexjusteringar i utkomststödet grunddelar samt i t.ex. pensionerna och bostadsbidraget.

6.2 Konsekvenser för myndigheterna och deras ekonomi

KST ansvarar för alla former av utkomststödet på Åland och landskapsregeringen tar del i kostnaderna genom landskapsandelssystemet. KST har för året 2023 budgeterat 1 063 500 euro för det grundläggande utkomststödet, 40 000 euro för det kompletterande utkomststödet och 30 000 euro för det förebyggande utkomststödet. Kostnaderna för året 2022 var 920 517 euro för det grundläggande utkomststödet, 25 366 euro för det kompletterande utkomststödet och 36 768 euro för det förebyggande utkomststödet.¹⁵

Föreslagna ändringars konsekvenser för den offentliga ekonomin är som helhet budgetneutrala eftersom inga höjningar föreslås i det grundläggande utkomststödet grunddelar.

Förslagen förväntas inte orsaka stora konsekvenser för KST. En liten ökning av bedömningar av servicebehoven kan förväntas, men samtidigt kan fler bedömningar av servicebehovet förebygga arbetsinsatser i framtiden. De förtydliganden och tillägg som föreslås och som KST själv föreslagit förväntas underlätta arbetet pga. förtydliganden och ändringar som underlättar tolkningen av en del bestämmelser och därmed handläggandet av utkomststödet.

6.3 Konsekvenser för barn

De föreslagna ändringarna är mest förtydliganden och preciseringar av lagen och har inga direkta konsekvenser för barn. Förbättringarna som berör klienterna berör indirekt även de barn som lever i familjer som är berättigade till utkomststöd.

6.4 Konsekvenser för jämställdhet och jämlikhet

Utkomststödet utgår från en individuell prövning och det är en av utkomststödet viktigaste egenskaper. Den individuella prövningen ligger till grund för utkomststödet betydelse då den kan förbättra situationen för dem i samhället som är i den allra mest sårbara positionen, och därmed för främjandet av jämlikheten i samhället.¹⁶ Föreslagna ändringar som förbättrar jämlikt bemötande, som förtydligandet om att klienten kan välja ett lämpligt sätt att utträta utkomststödsärenden antingen med fysiskt möte eller digitalt, kan också främja jämlikheten. Föreslagna bestämmelse syftar till att underlätta men också trygga servicen för de utkomststöds klienter som antingen inte har tillgång till digitala tjänster eller inte är kompetenta att utnyttja digitala servicekanaler.

De ändringar av bestämmelserna som ingår i förslagen anses inte ha nämnvärda konsekvenser för jämlikheten mellan könen. Förslagen innefattar mest preciseringar och förtydliganden och ingriper inte i stödnivån eller i de grundläggande villkoren för att få stöd.

---

¹⁵ Enligt uppgift från KST

¹⁶ RP 127/2022, s.29

Hänvisning till landskapslagen (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd i annan åländsk lagstiftning

- Landskapslag (2012:74) om främjande av integration
- Landskapslag (2015:4) om tillämpning på Åland av lagen om allmänt bostadsbidrag
- Landskapslag (2009:7) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om underhållsstöd
- Landskapslag (2015:68) om hemvårdsstöd
- Landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen
- Landskapslag (2020:12) om socialvård
- Landskapslag (2022:91) om klientavgifter inom socialvården

Källor:

<https://stm.fi/sv/reform-av-den-sociala-tryggheten>

Regeringens proposition RP 127/2022 rd: Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomststöd och till lagar som har samband med den

Regeringens proposition RP 217/1997 rd: Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om utkomststöd och till lag om upphävande av vissa bestämmelser i socialvårdslagen och socialvårdsförordningen

SHM publikationer 2013: 5: Handbok för utkomststöd

SHM publikationer 2022:15: Toimintasuunnitelma köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä

ShUB 29/2022 rd

Sotkanet: <https://sotkanet.fi/sotkanet/sv/index?>

THL rapport 11/2019: Selvitys toimeentulotukiuudistuksen vaikutuksista

ÅLR 2022/8149: Frågor om ändringar i utkomststödslagen

Åsub rapport 2018:6: Ekonomisk utsatthet och socialtrygghet 2018